

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 192/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallin käyttöönotosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Johanna Karimäki/vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 192/2018 vp:

Aikooko hallitus ottaa käyttöön lineaarisen mallin myös täydessä työkyvyttömyyseläkkeessä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa hallituskauden yhtenä kärkihankkeena on Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihanke (OTE). Kärkihankkeen tavoite on muuttaa osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla. Tähän pyritään usealla eri keinolla, esimerkiksi tehostamalla palvelujärjestelmän toimintaa osatyökykyisten työllistymistä tukevaksi, ottamalla työkykykoordinaattorimalli laajasti käyttöön, rakentamalla toimintamalli hoitoon ja kuntoutukseen ohjaukseen, työkyvyn tukeen ja työttömien osatyökykyisten työllistymiseen ja osallisuuteen, lisäämällä vammaisten yrittäjyyttä, madaltamalla osatyökykyisten rekrytointikynnystä sekä parantamalla työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittamista.

Kannustinloukut-projekti on osa OTE-kärkihanketta. Kannustinloukulla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilön on vaikea lisätä nettotulojaan lisäämällä työntekoa tai muuta tulon hankintaa. Kannustinloukut-projektissa on selvitetty työnteon lisäämisen kannusteita työkyvyttömyyseläkkeellä, jotta eläkkeensaajan jäljellä oleva työkyky saataisiin paremmin käyttöön.

Kannustinloukkuja pohtinut kolmikantainen työryhmä ehdotti syyskuussa 2017 julkaistussa raportissaan osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevien työnteon kannusteiden parantamiseksi lineaarista mallia, jossa suojaosuuden ylittävät ansiot pienentäisivät maksussa olevaa eläkettä. Suojaosuudeksi ehdotettiin 50 prosenttia eläkkeen perusteena olevista ansioista, kuitenkin vähintään 600 euroa kuukaudessa. Suojaosuuden ylittävät ansiot pienentäisivät eläkettä 50 prosenttia jokaista ansaittua lisäeuroa kohti. Kansaneläkejärjestelmään osatyökyvyttömyyseläkettä ehdotettiin silloin, kun osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan myös työeläkejärjestelmästä. Kansaneläkejärjestelmässä täyden osatyökyvyttömyyseläkkeen määräksi ehdotettiin puolikasta takuueläkettä ja lineaarista mallia sovellettaisiin vastaavasti kuin työeläkkeissä. Eläkeoikeus päättyisi, kun eläkettä ei ole ollut maksussa kahtena vuotena yhtäjaksoisesti. Lähtökohtaisesti osatyökyvyttömyyseläke ja työansio ei saisi ylittää vakiintunutta ansiotasoa, jolloin lineaarisessa mallissa olisi mukana kattosääntö.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 192/2018 vp

Lineaarisen mallin suunnittelussa on lähdetty siitä, että työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvien kustannusten ei tulisi lisääntyä. Koska lineaarisessa mallissa eläkettä maksettaisiin suuremmilla ansiotuloilla kuin nykyisin, työkyvyttömyyseläkkeen tulisi alkaa pienentyä nykyisiä ansiorajoja aikaisemmin. Näin ollen nykyisiä ansaintarajoja on ehdotettu pienennettäväksi.

Työryhmä ehdotti, että myös täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen olisi hyvä ottaa käyttöön lineaarinen malli. Toimeenpanon ja eläkejärjestelmän loogisuuden vuoksi lineaarinen malli olisi hyvä olla käytössä sekä työeläke- että kansaneläkejärjestelmässä.

Jatkovalmistelua varten perustettiin kolmikantainen työryhmä, jolla on määräaika vuoden 2019 toukokuun loppuun. Työryhmä selvittää lineaarisista mallia myös täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen ja edellytyksiä työkyvyttömyyseläkeoikeuden jatkumiseen, jos eläkkeen rinnalla työkennellään pitkäaikaisesti. Lineaarimallin ei tulisi myöskään johtaa tilanteeseen, jossa työntekoa kannattavampaa olisi työkyvyttömyyseläkkeellä työskentely, jotta malli ei synnytä uutta kannustinloukkua.

Työryhmän työ on kesken. Tavoitteena on päätyä työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken yksimieliseen esitykseen lineaarisesti malliksi myös täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tarvittavat lakimuutokset voisivat tulla voimaan aikaisintaan vuoden 2021 alusta, jolloin tulorekisteri on käytössä.

Helsingissä 6.6.2018

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila